

RZECZPOSPOLITA POLSKA
Rzecznik Praw Obywatelskich

Irena LIPOWICZ

Warszawa,28...II...2012....

RPO-672825-VII-12/DK

Trybunał Konstytucyjny

00-090 Warszawa
Al. Solidarności 77

Tel. centr. 22 551 77 00
Fax 22 827 64 53

Warszawa

TRYBUNAŁ KONSTYTUCYJNY KANCLARIA	
wpl. dnia	01. 03. 2012
L.dz.	L. zał.

Wniosek

Rzecznika Praw Obywatelskich

Na podstawie art. 191 ust. 1 pkt 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz. U. Nr 78, poz. 483 ze zm.) oraz art. 16 ust. 2 pkt 2 ustawy z dnia 15 lipca 1987 r. o Rzeczniku Praw Obywatelskich (Dz. U. z 2001 r. Nr 14, poz. 147 ze zm.)

wnoszę o

stwierdzenie niezgodności § 65, § 66, § 70, § 71, § 72, § 73, § 74, § 90, § 91, § 93, § 94 i § 95 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 17 października 2001 r. w sprawie zakładów poprawczych i schronisk dla nieletnich (Dz. U. Nr 124, poz. 1359 ze zm.) z art. 95 § 3 ustawy z dnia 26 października 1982 r. o

postępowaniu w sprawach nieletnich (Dz. U. z 2010 r. Nr 33, poz. 178 ze zm.) oraz z art. 92 ust. 1 zd. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej.

Uzasadnienie

W związku z wykonywaniem przez Rzecznika Praw Obywatelskich funkcji Krajowego Mechanizmu Prewencji w rozumieniu Protokołu fakultatywnego do Konwencji w sprawie zakazu stosowania tortur oraz innego okrutnego, niehumanitarnego lub poniżającego traktowania albo karania, przyjętego przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych w Nowym Jorku dnia 18 grudnia 2002 r. (Dz. U. z 2007 r. Nr 30, poz. 192) ujawnił się problem stosowania w zakładach poprawczych oraz schroniskach dla nieletnich systemu kar i nagród. Przeprowadzona w tym zakresie analiza przepisów prawa prowadzi do wniosku, że ów system został stworzony na poziomie rozporządzenia wydanego w tym zakresie bez wyraźnego umocowania ustawowego.

Na wstępie przypomnieć trzeba, że zgodnie z art. 10 ustawy z dnia 26 października 1982 r. o postępowaniu w sprawach nieletnich (Dz. U. z 2010 r., Nr 33, poz. 178 ze zm.) sąd rodzinny może orzec umieszczenie w zakładzie poprawczym nieletniego, który dopuścił się czynu karalnego, o którym mowa w art. 1 § 2 pkt 2 lit. a tej ustawy (tj. przestępstwa lub przestępstwa skarbowego), jeżeli przemawiają za tym wysoki stopień demoralizacji nieletniego oraz

okoliczności i charakter czynu, zwłaszcza gdy inne środki wychowawcze okazały się nieskuteczne lub nie rokują resocjalizacji nieletniego. Z art. 27 § 1 ustawy o postępowaniu w sprawach nieletnich wynika zaś, że nieletniego można umieścić w schronisku dla nieletnich, jeżeli zostaną ujawnione okoliczności przemawiające za umieszczeniem go w zakładzie poprawczym, a zachodzi uzasadniona obawa ukrycia się nieletniego lub zatarcia śladów czynu karalnego, albo jeżeli nie można ustalić tożsamości nieletniego.

Funkcjonowanie zakładów poprawczych i schronisk dla nieletnich zostało uregulowane w rozporządzeniu Ministra Sprawiedliwości z dnia 17 października 2001 r. w sprawie zakładów poprawczych i schronisk dla nieletnich (Dz. U. Nr 124, poz. 1359 ze zm.) zwanym dalej rozporządzeniem. Zgodnie z § 65 tego rozporządzenia dyrektor zakładu może przyznać wychowankowi nagrodę za : 1) właściwą postawę i zachowanie, 2) wyróżniające wykonywanie obowiązków, 3) wzorowe przestrzeganie regulaminu zakładu, 4) osiągnięcie bardzo dobrych wyników w nauce.

Katalog nagród przysługujących wychowankowi określa natomiast § 66 ust. 1 rozporządzenia. Stosownie do jego treści nagrodami są : 1) pochwała, 2) pochwała wobec wychowanków, 3) list pochwalny do rodziców (opiekunów), 4) list pochwalny do sądu rodzinnego, 5) zezwolenie na rozmowę telefoniczną na koszt zakładu, 6) przyznanie nagrody rzeczowej albo pieniężnej, 7) podwyższenie wychowankowi kieszonkowego do wysokości 4,5% kwoty bazowej na okres do 3 miesięcy, 8) zgoda na wykonanie przedmiotu albo usługi w warsztatach

szkolnych na potrzeby wychowanka lub osób najbliższych, 9) zgoda na udział w imprezach, zajęciach oświatowych i sportowych oraz szkoleniach poza zakładem, 10) zgoda na uczęszczanie do szkoły poza zakładem, 11) zgoda na posiadanie wartościowych przedmiotów, 12) zgoda na noszenie własnej odzieży, 13) skrócenie, zawieszenie lub darowanie uprzednio zastosowanego środka dyscyplinarnego, 14) udzielenie przepustki do 3 dni, 15) udzielenie urlopu, 16) przedstawienie wniosku o przeniesienie z zakładu o wzmożonym nadzorze wychowawczym do innego zakładu, 17) przedstawienie wniosku o przeniesienie z zakładu półotwartego do otwartego, 18) umieszczenie poza zakładem, 19) przedstawienie wniosku o warunkowe zwolnienie z zakładu.

Zgodnie z § 66 ust. 2 rozporządzenia w przypadkach uzasadnionych względami wychowawczymi można przyznać jednorazowo więcej niż jedną nagrodę. Nagrody w postaci udzielenia przepustki do 3 dni oraz udzielenia urlopu przyznaje się jako szczególne środki oddziaływania wychowawczego. Nagrody w postaci wniosku o przeniesienie z zakładu o wzmożonym rygorze wychowawczym do innego zakładu oraz wniosku o warunkowe zwolnienie z zakładu przyznaje się zaś po zasięgnięciu opinii rady zakładu (§ 66 ust. 3 rozporządzenia). Ponadto wychowankowi zakładu, wobec którego toczy się postępowanie w związku z popełnieniem czynu zabronionego, nagrody wymienione w § 66 ust. 1 pkt 5, 9-11, 14-16, 18 i 19 rozporządzenia, mogą być udzielone za zgodą organu prowadzącego postępowanie (§ 66 ust. 4 rozporządzenia). Natomiast środek zastosowany na podstawie § 71 ust. 1 pkt 16 rozporządzenia (a więc nieudzielenie przepustki lub

urlopu przez okres 5 miesięcy) może zostać skrócony jedynie do 3 miesięcy i nie może zostać darowany (§ 66 ust. 5 rozporządzenia).

Z kolei § 90 rozporządzenia przewiduje, że dyrektor schroniska może przyznać wychowankowi nagrodę za : 1) właściwą postawę i zachowanie, 2) wyróżniające wykonywanie obowiązków, 3) wzorowe przestrzeganie regulaminu schroniska, 4) osiągnięcie bardzo dobrych wyników w nauce. Katalog nagród przysługujących nieletnim w czasie pobytu w schronisku określa zaś § 91 ust. 1 rozporządzenia. Zgodnie z jego treścią nagrodami są : 1) pochwała, 2) pochwała wobec nieletnich, 3) list pochwalny do rodziców (opiekunów), 4) list pochwalny do sądu, 5) zezwolenie na rozmowę telefoniczną na koszt schroniska w obecności wychowawcy, 6) przyznanie nagrody rzeczowej lub pieniężnej, 7) zgoda na wykonanie przedmiotu lub usługi w warsztatach szkolnych na potrzeby nieletniego lub osób najbliższych, 8) zgoda na udział w imprezach, zajęciach oświatowych i sportowych oraz szkoleniach poza schroniskiem, 9) zgoda na posiadanie wartościowych przedmiotów, 10) zgoda na noszenie prywatnej odzieży, 11) skrócenie, zawieszenie lub darowanie uprzednio zastosowanego środka dyscyplinarnego, 12) udzielenie przepustki, 13) zgoda na dodatkowe odwiedziny dla osób spoza rodziny.

Z § 91 ust. 2 rozporządzenia wynika, że w przypadkach uzasadnionych względami wychowawczymi można przyznać jednorazowo więcej niż jedną nagrodę. Nagrody w postaci zgody na udział w imprezach, zajęciach oświatowych i sportowych oraz szkoleniach poza schroniskiem, a także w postaci przepustki mogą

być udzielane za zgodą organu prowadzącego postępowanie (§ 91 ust. 3 rozporządzenia).

Natomiast w myśl § 70 rozporządzenia dyrektor zakładu poprawczego może stosować wobec wychowanka środki dyscyplinarne za : 1) naruszenie ustalonego w zakładzie porządku, 2) niewykonywanie swoich obowiązków, 3) zachowania godzące w dobro innych osób, 4) ucieczkę z zakładu lub nieusprawiedliwione niepowrótce z udzielonego urlopu lub przepustki.

Szczegółowy katalog środków dyscyplinarnych stosowanych wobec wychowanków zakładów poprawczych wymienia § 71 ust. 1 rozporządzenia. Są nimi : 1) upomnienie, 2) upomnienie wobec wychowanków, 3) nagana, 4) zawiadomienie rodziców (opiekunów) o niewłaściwym zachowaniu wychowanka, 5) zawiadomienie sądu o niewłaściwym zachowaniu wychowanka, 6) cofnięcie zezwolenia lub nieudzielanie zezwolenia na rozmowy telefoniczne na koszt zakładu na okres do 1 miesiąca, z wyjątkiem rozmów z rodzicami (opiekunami), 7) obniżenie kieszonkowego wychowankowi zakładu, 8) cofnięcie zgody lub nieudzielanie zgody na udział w imprezach, zajęciach oświatowych i sportowych oraz szkoleniach poza zakładem, 9) cofnięcie zgody na posiadanie wartościowych przedmiotów lub noszenie własnej odzieży, 10) cofnięcie zgody lub nieudzielanie zgody na wyjście poza teren zakładu, 11) nieudzielanie przepustki lub urlopu wychowankowi zakładu, 12) wystąpienie z wnioskiem o przeniesienie do innego zakładu tego samego rodzaju, 13) wystąpienie z wnioskiem o przeniesienie do zakładu innego rodzaju, 14) wstrzymanie umieszczenia poza zakładem, 15) wstrzymanie wniosku o

przedstawienie do warunkowego zwolnienia z zakładu, 16) nieudzielanie przepustki lub urlopu przez okres 5 miesięcy. Przy czym środki wymienione w pkt 12-15 stosuje się po zasięgnięciu opinii rady zakładu (§ 71 ust. 2 rozporządzenia). Przy stosowaniu środka dyscyplinarnego uwzględnia się zaś w szczególności rodzaj i okoliczności zachowania, stosunek wychowanka do tego zachowania, dotychczasową postawę, cechy osobowości i stan zdrowia wychowanka (§ 71 ust. 3 rozporządzenia).

Zgodnie z § 72 ust. 1 rozporządzenia przed zastosowaniem środka dyscyplinarnego dyrektor zakładu lub upoważniony przez niego pracownik pedagogiczny jest obowiązany wysłuchać wychowanka i zasięgnąć opinii zespołu diagnostyczno-korekcyjnego. Decyzję o zastosowaniu środka dyscyplinarnego ze wskazaniem przyczyn jego zastosowania sporządza się na piśmie i podaje do wiadomości wychowankowi (§ 72 ust. 2 rozporządzenia). Włącza się ją także do akt osobowych wychowanka (§ 72 ust. 3 rozporządzenia), ponadto o zastosowaniu środka dyscyplinarnego w przypadku, o którym mowa w art. 91 § 1 ustawy o postępowaniu w sprawach nieletnich, dyrektor zakładu zawiadamia sąd rodzinny (§ 72 ust. 4 rozporządzenia).

Za jedno przewinienie stosuje się jeden środek dyscyplinarny. W przypadku gdy wychowanek popełnił więcej przewinień, stosuje się jeden środek dyscyplinarny odpowiednio surowszy (§ 73 ust. 1 rozporządzenia). Środek dyscyplinarny stosuje się niezwłocznie (§ 73 ust. 2 rozporządzenia).

Stosownie do § 74 ust. 1 rozporządzenia, jeżeli zostały ujawnione nowe fakty wskazujące na to, że środek dyscyplinarny został zastosowany niezasadnie, dyrektor zakładu uchyla decyzję o zastosowaniu środka dyscyplinarnego i usuwa ją z akt osobowych wychowanka. Natomiast w przypadkach uzasadnionych względami wychowawczymi, w szczególności jeżeli wychowanek przeprosił pokrzywdzonego oraz naprawił szkodę, można zawiesić wykonanie środka dyscyplinarnego na okres 3 miesięcy, zamienić go na inny, skrócić lub darować (§ 74 ust. 2 rozporządzenia). Jeżeli w okresie zawieszenia wykonania środka dyscyplinarnego wychowanek dopuścił się ponownie przewinienia, zawieszony środek dyscyplinarny podlega wykonaniu, chyba że dyrektor zakładu postanowi inaczej ze względów wychowawczych (§ 74 ust. 3 rozporządzenia). Decyzję o uchyleniu, zawieszeniu, zamianie, skróceniu, darowaniu lub przerwaniu środka dyscyplinarnego sporządza się na piśmie i podaje do wiadomości wychowankowi, a jeżeli względy wychowawcze za tym przemawiają, również innym osobom, oraz dołącza do akt osobowych (§ 74 ust. 4 rozporządzenia).

Analogicznie środki dyscyplinarne są stosowane w schroniskach dla nieletnich. W myśl § 93 rozporządzenia dyrektor może zastosować wobec nieletniego środek dyscyplinarny za : 1) naruszenie ustalonego w schronisku porządku, 2) niewykonywanie obowiązków, 3) zachowanie godzące w dobro innych osób. Środkami dyscyplinarnymi w świetle § 94 ust. 1 rozporządzenia są zaś : 1) upomnienie, 2) upomnienie wobec nieletnich, 3) nagana, 4) zawiadomienie rodziców (opiekunów) o niewłaściwym zachowaniu nieletniego, 5) zawiadomienie sądu o

niewłaściwym zachowaniu nieletniego 6) cofnięcie zezwolenia lub nieudzielenie zezwolenia na rozmowy telefoniczne na koszt schroniska na okres do miesiąca, z wyjątkiem rozmów z rodzicami (opiekunami), 7) cofnięcie zgody lub nieudzielenie zgody na udział w imprezach, zajęciach oświatowych i sportowych oraz szkoleniach poza schroniskiem, 8) cofnięcie zgody na posiadanie wartościowych przedmiotów lub noszenie własnej odzieży, 9) cofnięcie zgody na dodatkowe odwiedziny dla osób spoza rodziny nieletniego w schronisku, 10) wystąpienie z wnioskiem o przeniesienie do innego schroniska tego samego rodzaju, 11) wystąpienie z wnioskiem o przeniesienie do schroniska interwencyjnego. Przy stosowaniu wymienionych środków dyscyplinarnych uwzględnia się w szczególności rodzaj i okoliczności zachowania, stosunek nieletniego do tego zachowania, dotychczasową postawę, cechy osobowości i stan zdrowia nieletniego (§ 94 ust. 2 rozporządzenia).

W myśl zaś § 95 ust. 1 rozporządzenia przed zastosowaniem środka dyscyplinarnego dyrektor schroniska lub upoważniony przez niego pracownik pedagogiczny jest zobowiązany wysłuchać nieletniego oraz zasięgnąć opinii zespołu diagnostycznego. Decyzję o zastosowaniu środka dyscyplinarnego ze wskazaniem przyczyn jego zastosowania sporządza się na piśmie i podaje do wiadomości nieletniego (§ 95 ust. 2 rozporządzenia), zostaje ona ponadto włączona do akt osobowych nieletniego (§ 95 ust. 3 rozporządzenia).

Powołane powyżej przepisy rozporządzenia określają zachowania, za które wychowankom zakładów poprawczych i schronisk dla nieletnich w trakcie pobytu w tych jednostkach mogą być przyznane nagrody, a także, za które zachowania mogą

oni zostać ukarani. Określają one również katalogi nagród i środków dyscyplinarnych. Ponadto przepisy te wprowadzają reguły postępowania w sprawie przyznawania nagród i wymierzania kar. Materia ta nie jest regulowana w ustawie o postępowaniu w sprawach nieletnich. Z jej przepisów można jedynie wywnioskować (por. art. 90c § 2 i art. 91 § 1 zd. drugie ustawy o postępowaniu w sprawach nieletnich), że wobec nieletniego możliwe jest zastosowanie środka dyscyplinarnego. Z art. 95 § 1 ustawy o postępowaniu w sprawach nieletnich wynika, że Minister Sprawiedliwości sprawuje zwierzchni nadzór nad schroniskami dla nieletnich i zakładami poprawczymi. Minister Sprawiedliwości, w drodze zarządzenia, tworzy i znosi schroniska dla nieletnich i zakłady poprawcze (art. 95 § 2 ustawy o postępowaniu w sprawach nieletnich). Art. 95 § 3 ustawy o postępowaniu w sprawach nieletnich upoważnia natomiast Ministra Sprawiedliwości do określenia, w drodze rozporządzenia, rodzaju schronisk dla nieletnich i zakładów poprawczych, w zależności od stosowanych wobec nieletnich środków i form oddziaływania wychowawczego, resocjalizacyjnego i terapeutycznego, sposobu wykonywania nadzoru, o którym mowa w art. 95 § 1 ustawy, organizacji tych schronisk i zakładów oraz szczegółowych zasad kierowania, przyjmowania, przenoszenia, zwalniania i pobytu w nich nieletnich, z uwzględnieniem konieczności zapewnienia sprawności postępowania, bezpieczeństwa schronisk i zakładów, właściwych warunków pobytu i przestrzegania praw nieletnich, a także sposobu wykonywania nadzoru pedagogicznego w schroniskach dla nieletnich i zakładach poprawczych.

W ocenie Rzecznika Praw Obywatelskich powołana powyżej treść art. 95 § 3 ustawy o postępowaniu w sprawach nieletnich nie zawierała umocowania dla Ministra Sprawiedliwości do uregulowania, w drodze rozporządzenia, omówionej powyżej materii, tj. przypadków, w których wychowankom zakładów poprawczych i schronisk dla nieletnich mogą być przyznane nagrody oraz mogą być wymierzone kary. Taka konstrukcja upoważnienia ustawowego nie zawierała także umocowania do regulowania w drodze rozporządzenia katalogu nagród i środków dyscyplinarnych, a także reguł postępowania w tych sprawach.

Już na wstępie można wykluczyć związek pomiędzy powyższą materią, a tą częścią upoważnienia zawartą w art. 95 § 3 ustawy o postępowaniu w sprawach nieletnich, która dotyczy wprowadzenia na poziomie rozporządzenia regulacji określającej „rodzaje schronisk dla nieletnich i zakładów poprawczych, w zależności od stosowanych wobec nieletnich środków i form oddziaływania wychowawczego, resocjalizacyjnego i terapeutycznego, sposobu wykonywania nadzoru, o których mowa w § 1, organizację tych schronisk i zakładów”. Upoważnienie w tej części dotyczy bowiem rodzaju placówek, nadzoru nad nimi sprawowanego przez Ministra Sprawiedliwości, a także organizacji tych placówek. Niewątpliwie więc poza jego zakresem pozostaje system nagród i środków dyscyplinarnych.

Zdaniem Rzecznika Praw Obywatelskich także i ta część upoważnienia ustawowego, która pozwala określić w rozporządzeniu na potrzeby wymienionych placówek „szczegółowe zasady kierowania, przyjmowania, przenoszenia, zwalniania i pobytu w nich nieletnich” nie uprawniała organu wydającego rozporządzenie do

określenia w nim systemu nagród i środków dyscyplinarnych. Kierowanie, przyjmowanie, przenoszenie, zwalnianie nie pozostaje bowiem w ścisłym związku z karaniem i nagradzaniem. Także materia pobytu nieletnich w schroniskach i zakładach poprawczych, jakkolwiek kary i nagrody są wymierzone i przyznawane w trakcie tego pobytu, nie uprawniała organu wydającego rozporządzenie do określenia postaw, za które są przyznawane nagrody i wymierzone są kary, a także katalogu kar i nagród.

Kwestionowane przepisy rozporządzenia określają więc zachowania, za jakie mogą być przyznawane wychowankom nagrody oraz mogą być wymierzone środki dyscyplinarne, a także katalog tych nagród i środków dyscyplinarnych. Analiza tego katalogu nie pozostawia natomiast wątpliwości, że przynajmniej część tych nagród oraz środków dyscyplinarnych pozostaje w ścisłym związku z podstawową wolnością jednostki jaką jest wolność osobista. Taki związek występuje m. in. w przypadku : zgody na udział w imprezach, zajęciach oświatowych i sportowych oraz szkoleniach poza zakładem, zgody na uczęszczanie do szkoły poza zakładem, udzielenia przepustki do 3 dni, udzielenia urlopu, przedstawienia wniosku o zmianę kategorii zakładu, umieszczenia poza zakładem, przedstawienia wniosku o warunkowe zwolnienie z zakładu. Taki związek występuje również w przypadku środków dyscyplinarnych, a więc m. in. cofnięcia zgody na udział w imprezach, zajęciach oświatowych i sportowych oraz szkoleniach poza zakładem, cofnięcia zgody lub nieudzielenia zgody na wyjście poza teren zakładu, nieudzielenia

przepustki lub urlopu, wstrzymania umieszczenia poza zakładem, wstrzymania wniosku o przedstawienie do warunkowego zwolnienia.

W związku z tym, że regulacje zawarte w rozporządzeniu dotyczą zakresu wolności osobistej wychowanków przed przystąpieniem do oceny relacji zachodzących pomiędzy ustawą, a rozporządzeniem warto wskazać, że wolność osobista jednostki jest chroniona art. 41 ust. 1 Konstytucji RP. Zgodnie z art. 41 ust. 1 zd. 2 Konstytucji RP pozbawienie lub ograniczenie wolności może nastąpić tylko na zasadach i w trybie określonych w ustawie. Brzmienie art. 41 ust. 1 zd. 2 Konstytucji RP może uzasadniać wniosek, że tylko pozbawienie lub ograniczenie wolności osobistej wymaga ustawy. Jeśli więc, tak jak w przypadku nagród, regulacji na korzyść podlega sytuacja osób, które zostały już pozbawione wolności (ich wolność została już ograniczona), to materia ta nie wymaga wydania ustawy. W ocenie Rzecznika Praw Obywatelskich taki pogląd obarczony byłby jednak błędem, gdyż wprowadzane do systemu prawnego regulacje poszerzające ramy odebranej uprzednio wolności osobistej w istocie określają aktualne granice pozbawienia lub ograniczenia tej wolności. Dlatego też przyjąć należy, że każda norma prawna dotycząca bezpośrednio wolności osobistej musi mieć wyraźne umocowanie w ustawie. Inną rzeczą zaś jest to, czy materia dotycząca wolności osobistej w ogóle, nawet w przypadku wyraźnego upoważnienia ustawowego, może zostać w zgodzie z Konstytucją uregulowana w akcie wykonawczym do ustawy.

W świetle poczynionych powyżej uwag stwierdzić należy, że w art. 95 § 3 ustawy o postępowaniu w sprawach nieletnich brak jest wyraźnego i nieopartego na domniemaniu upoważnienia ustawowego do regulowania w rozporządzeniu systemu nagród i środków dyscyplinarnych, a także reguł postępowania w tych sprawach.

W świetle orzecznictwa Trybunału Konstytucyjnego (wyrok z dnia 29 maja 2002 r., sygn. akt P 1/01, OTK z 2002 r., Nr 3/A, poz. 36; wyrok z dnia 16 stycznia 2007 r., sygn. akt U 5/06, OTK z 2007 r., Nr 1/A, poz. 3; wyrok z dnia 30 kwietnia 2009 r., sygn. akt U 2/08, OTK z 2009 r., Nr 4/A, poz. 56) rozporządzenie jest aktem normatywnym wydawanym w celu wykonania ustawy i na podstawie udzielonych w niej upoważnień. W związku z tym rozporządzenie musi być wydane na podstawie wyraźnego (a więc nieopartego tylko na domniemaniu ani wykładni celowościowej), szczegółowego upoważnienia ustawy w zakresie określonym w upoważnieniu. Musi ono ponadto być wydane w granicach udzielonego przez ustawodawcę upoważnienia, w celu wykonania ustawy.

W wyroku z dnia 31 maja 2010 r. (sygn.. akt U 4/09, OTK z 2010 r., Nr 4/a, poz. 36) Trybunał Konstytucyjny wskazał, że „(...) brak stanowiska ustawodawcy w danej sprawie, przejawiający się w braku lub choćby tylko nieprecyzyjności upoważnienia, musi być interpretowany jako nieudzielenie kompetencji normodawczej w danym zakresie. Oznacza to, że rozporządzenie – jako wydane na podstawie ściśle określonego upoważnienia ustawowego – nie może dowolnie

modyfikować ani uzupełniać upoważnienia. Odstępstwa od treści upoważnienia nie mogą być usprawiedliwione względami praktycznymi ani potrzebami związanymi z rozstrzygnięciem konkretnych problemów prawnych. Rozporządzenie nie jest bowiem aktem normatywnym samoistnym, lecz jego zadaniem jest wykonywanie ustawy, nie zaś jej modyfikowanie, uzupełnianie czy powtarzanie jej postanowień.”

Przenosząc powołane powyżej poglądy Trybunału Konstytucyjnego na relacje zachodzące pomiędzy ustawą a rozporządzeniem stwierdzić należy, że zaskarżone przepisy § 65, § 66, § 70, § 71, § 72, § 73, § 74, § 90, § 91, § 93, § 94 i § 95 rozporządzenia zostały wydane z przekroczeniem upoważnienia ustawowego zawartego w art. 95 § 3 ustawy o postępowaniu w sprawach nieletnich. Żaden ze składników tego upoważnienia ustawowego nie zawierał bowiem umocowania do uregulowania w rozporządzeniu materii nagród i środków dyscyplinarnych, także kwestii proceduralnych dotyczących tej materii. W związku z tym wymienione przepisy rozporządzenia są niezgodne z art. 95 § 3 ustawy o postępowaniu w sprawach nieletnich.

W rezultacie kwestionowane przepisy rozporządzenia są także niezgodne z art. 92 ust. 1 zdanie pierwsze Konstytucji RP. Stanowi on, że rozporządzenia są wydawane przez organy wskazane w Konstytucji, na podstawie szczegółowego upoważnienia zawartego w ustawie i w celu jej wykonania. Rozporządzenie musi więc służyć wykonaniu ustawy, nie może natomiast służyć uzupełnieniu ustawy o treści w niej nieprzewidziane. Nie może też regulować materii, która nie została

objęta treścią upoważnienia ustawowego. Tymczasem w zakresie objętym wnioskiem przepisy rozporządzenia nie służą konkretyzacji norm ustawowych, lecz samodzielnie, bez dostatecznych wskazówek zawartych w ustawie, regulują materię nagród i środków dyscyplinarnych. W związku z powyższym, wnoszę jak na wstępie.

Jana Hájová